

LÃO TỬ

ĐẠO ĐỨC KINH

Thu Giảng Nguyễn Duy Cần

HÀ NỘI 8/2007

Chương 1

Đạo khả đạo, phi thường đạo
Danh khả danh, phi thường danh.
Vô danh thiên địa chi thủy
Hữu danh vạn vật chi mẫu.
Cố, thường vô dục, dĩ quan kì diệu

Thường hữu dục, dĩ quan kì hiệu,
Thử lưỡng giả, đồng xuất nhi dị danh,
Đồng vị chi Huyền.
Huyền chi hựu Huyền, chúng diệu chi môn

Chương 2

Thiên hạ giai tri mỹ chi vi mỹ,
tư ác dĩ;
Giai tri thiện chi vi thiện,
tư bất thiện dĩ.

Chương 1

Đạo có thể gọi được, không phải là Đạo "thường"
Danh có thể gọi được, không phải là danh "thường"
Không tên là gốc của Trời Đất;
Có tên là mẹ của vạn vật.
Bởi vậy, thường không tư dục, mới nhận được chỗ huyền diệu của đạo;
Thường bị tư dục nên chỉ thấy chỗ chia lìa của Đạo.
Hai cái đó, đồng với nhau; cùng một gốc tên khác
Đồng, nên gọi là Huyền.
Huyền rồi lại Huyền,
Đó là cửa vào ra của mọi huyền diệu trong Trời Đất

Chương 2

Thiên hạ đều biết tốt là tốt,
Thì đã có xấu rồi;
Đều biết lành là lành,
thì đã có cái chẳng lành rồi

Cố,
Hữu Vô tương sinh,
Nan Dĩ tương thành,
Trường Đoản tương hình,
Cao Hạ tương khuynh,
Âm thanh tương hoà,
Tiền Hậu tương tùy.
Thị dĩ Thánh nhân
Xử vô vi chi sự,
Hành bất ngôn chi giáo.
Vạn vật tác yên nhi bất từ,
Sinh nhi bất hữu,
Vi nhi bất thị,
Công thành nhi phát cư.
Phù duy phát cư
Thị dĩ bất khứ.

Chương 3

Bất thượng hiền,
Sử dân bất tranh;
Bất quý nan đắc chi hoá,
Sử dân bất vi đạo.

Bất kiến khả dục,
Sử dân tâm bất loạn.

Thị dĩ thánh nhân chi trị,

Bởi vậy,
Có với Không cùng sinh,
Khó và Dễ cùng thành,
Dài và Ngắn cùng hình,

Cao và Thấp cùng chiều,
Giọng và Tiếng cùng họa,
Trước và Sau cùng theo
Vậy nên Thánh nhân.

Dùng vô vi mà xử sự,
Dùng bất ngôn mà dạy dỗ.
Để cho vạn vật nên mà không can,

Tạo ra mà không chiếm đoạt,
Làm ra mà không cậy công,
Thành công mà không ở lại.
Vì bởi không ở lại,
Nên không bị bỏ đi

Chương 3

Không tồn tại bậc hiền tài,
Khiến cho dân tranh giành;
Không quý của khóặng,
Khiến cho dân không trộm cướp

Không phô điều ham muốn,
Khiến cho lòng dân không loạn.

Vì vậy cái trị của Thánh nhân

Hư kì tâm,
Thực kì phúc,
Nhược kì chí,
Cường kì cốt,
Thường sử dân vô tri vô
dục,
Sử phù trí giả bất cảm
vi dã.
Vi vô vi,
Tắc vô bất trị.

Chương 4

Đạo xung nhi dụng chi
hoặc bất doanh;
Uyên hệ tự vạn vật chi
tòng.

Toả kì nhuệ,
Giải kì phân,
Hoà kì quang,
Đồng kì trần

Trạm hệ tự hoặc tồn,
Ngô bất tri thủy chi tử,
Tượng đế chi tiên.

Hư lòng,
No dạ,
Yếu chí,
Mạnh xương.
Thường khiến cho dân không
biết, không ham,
Khiến cho kẻ trí không dám
dùng đến cái khôn của mình.
Làm theo vô vi,
ắt không có gì là không trị.

Chương 4

Đạo thì trống không, nhưng
đổ vô mãi là không đầy
Đạo như vực thăm, dường
như tổ tông của vạn vật

Nó làm nhụt bén nhọn,
Tháo gỡ rối rắm,
Điều hoà ánh sáng,
Đồng cùng bụi bặm.

Nó trong trẻo thay! lại dường
như trường tồn
Ta không biết Nó là con ai,
Dường như có trước Thiên
đế.

Chương 5

Thiên địa bất nhân,
Dĩ vạn vật vi sở cầu;
Thánh nhân bất nhân,
Dĩ bách tính vi sở cầu.
Thiên địa chi gian,
Kì du thác thược hồ!
Hư nhi bất khuất,
Động nhi dĩ xuất,

Đa ngôn sở cùng,
Bất như thủ trung

Chương 6

Cốc thần bất tử,
Thị vị Huyền tẫn

Huyền tẫn chi môn,
Thị vị thiên địa căn

Miên miên nhược tồn,
Dụng chi bất cần

Chương 5

Trời đất không có nhân,
Coi vạn vật như loài chó
rơm;
Thánh nhân không có nhân,
Coi trăm họ như loài chó
rơm.
Có khoảng giữa Trời Đất,
Giống như ông bễ.
Tuy trống không mà vô tận,
Càng động lại càng hơi ra.

Càng nói nhiều, càng không
sao nói hết được,
Thà là giữ lấy cái Trung.

Chương 6

Thần hang không chết,
Nên gọi Huyền tẫn

Cửa của Huyền tẫn,
Góc rễ của Đất Trời

Dằng dặc như còn hoài,
Dùng hoài mà không hết

Chương 7

Thiên trường địa cửu.
Thiên địa sở dĩ năng
trường
Thả cửu giả,
Dĩ kì bất tự sinh,
Cố năng trường sinh

Thị dĩ thánh nhân,
Hậu kì thân nhi thân
tiên
Ngoại kì thân nhi thân
tồn.
Phi dĩ kì vô tư da?
Cố năng thành kì tư

Chương 8

Thượng thiện nhược
thủy;
Thủy thiện lợi vạn vật
Nhi bất tranh,
Xử chúng nhân chi sở ố,

Cố cơ ư Đạo.
Cư thiện địa,
Tâm thiện uyên,
Dữ thiện nhân,

Ngôn thiện tín,

Chương 7

Trời dài đất lâu.
Trời đất sở dĩ dài lâu,

Là vì
không sống cho mình,
Nên mới dựng trường sinh

Vì vậy Thánh nhân,
Đề thân ra sau, mà thân ở
trước;
Đề thân ra ngoài, mà thân
đặng còn
Phải chăng vì không riêng tư,
Mà thành được việc riêng tư?

Chương 8

Bậc thượng thiện giống như
nước;
Nước thì hay làm lợi cho vạn
vật mà không tranh,
Ở chỗ mà người người đều
ghét,
Nên gần với Đạo.
Ở thì hay lựa chỗ thấp;
Lòng thì chịu chỗ thâm sâu;
Xử thế thì thích dùng đến
lòng nhân;
Nói ra thì trung thành không

Chính thiện trị,

Sự thiện năng,

Động thiện thời.

Phù duy bất tranh,
Cố vô vu.

Chương 9

Tri nhi doanh chi
Bất như kì dĩ.
Sửy nhi chuyết chi,
Bất khả trường bảo.
Kim ngọc mãn đường,
Mạc chi năng thủ.
Phú quý nhi kiêu,
Tự đi kì cửu.
Công toại thân thối,
Thiên chi đạo.

Chương 10

Tải doanh phách bảo
nhất,
Năng vô li hồ?

Chuyên khí trí nhu,

sai chạy,
Sửa trị thì chịu làm cho được
thái bình.
Làm việc thì hợp với tài
năng,
Cử động thì hợp với thời
buổi.
Ôi vì không tranh,
Nên không sao lầm lỗi.

Chương 9

Ôm giữ chậu đầy,
Chẳng bằng thôi đi.
Dùng dao sắc bén,
Không bén được lâu.
Vàng ngọc đầy nhà,
Khó mà giữ lâu.
Giàu sang mà kiêu,
Tự vời hoạ ư.
Nên việc, lui thân,
Đó là đạo Trời.

Chương 10

Làm cho hôn phách hiệp
một,
Không thể chia lìa, đặng
không?

Làm cho hơi thở tự lại,

Năng anh nhi hồ?
Địch trừ huyền lẫm,

Năng vô ti hồ?

Ái dân trị quốc,
Năng vô vi hồ?

Thiên môn khai hạp.
Năng vô thụ hồ?

Minh bạch tứ đạt,
Năng vô tri hồ?

Sanh chi súc chi,
Sanh nhi bất hữu,

Vi nhi bất thị,
Trưởng nhi bất tể,

Thị vị Huyền đức.

Chương 11

Tam thập phúc, cộng
nhất cốc,
Đương kì vô, hữu xa chi
dụng.

Như trẻ sơ sinh, đặng không?
Gột rửa lòng ham huyền
điều,
Đừng còn chút bận, đặng
không?

Thương dân trị nước,
Mà làm như không làm, đặng
không?

Cửa trời khép mở,
Mà làm như con mái, đặng
không?

Hiểu biết tất cả,
Mà làm như không biết gì cả,
đặng không?

Sinh đồ, nuôi đồ,
Sinh mà không chiếm cho
mình,

Làm mà không cậy công,
Làm việc lớn mà không làm
chủ,

Đó gọi là Huyền đức

Chương 11

Ba chục cãm, hợp lại một
bầu,
nhưng nhờ chỗ không, mới
có cái dụng của xe.

Duyên thực dĩ vi khí,
Đương kì vô, hữu khí
chi dụng.

Tạc hộ dĩ dĩ vi thất,

Đương kì vô, hữu thất
chi dụng.
Cố,

Hữu chi dĩ vi lợi,
Vô chi dĩ vi dụng.

Chương 12

Ngũ sắc lệnh nhân mục
manh.

Ngũ âm lệnh nhân nhĩ
lung.

Ngũ vị lệnh nhân khẩu
sảng?

Tri sinh điền liệt,
Lệnh nhân tâm phát
cuồng.

Nan đắc chi hoá,
Lệnh nhân hành
phương.

Thị dĩ Thánh nhân,
Vị phúc bất vị mục.

Nhồi đất để làm chén bát,
Nhờ chỗ không mới có cái
dụng của chén bát.

Khoét cửa nẻo, làm buồng
the,
Nhờ chỗ không mới có cái
dụng của buồng the
Bởi vậy,

Lấy cái có để làm cái lợi,
Lấy cái không đó để làm cái
dụng.

Chương 12

Năm màu khiến người mù
mắt.

Năm giọng khiến người điếc
tai.

Năm mùi khiến người tê
lưỡi.

Sải ngựa săn bắn,
Khiến lòng người hoá cuồng.

Của cải khó đặng,
Khiến người gặp nhiều tai
hoạ

Bởi vậy Thánh nhân,
Vị bụng mà không vị mắt.

Cố khử bỉ thủ thủ

Nên bỏ cái này mà lấy cái kia

Chương 13

Sùng nhục nhược kinh,
Quý đại hoạn nhược thân,

Hà vị sùng nhục nhược kinh?
Sùng vi thượng, nhục vi hạ;
Đắc chí nhược kinh,
Thất chi nhược kinh.
Thị vị sùng nhược kinh

Hà vị quý đại hoạn nhược thân?
Ngô sở dĩ hữu đại hoạn giả
Vi ngô hữu thân.
Cập ngô vô thân,
Ngô hữu hà hoạn!
Cố,

Quý dĩ thân vi thiên hạ

Nhược khả kí thiên hạ,
Ái dĩ thân vi thiên hạ,

Chương 13

Vinh và Nhục đều là sợ hãi;
Quý và Hoạn đều là vì có thân.

Tại sao gọi Vinh và Nhục đều là sợ hãi?
Là vì, Vinh trên thì Nhục dưới,
Được cũng sợ hãi,
Mà mất cũng sợ hãi.
Vì vậy mới gọi "Vinh Nhục đều là sợ hãi."

Tại sao gọi "Quý và Hoạn đều là vì có thân"?
Là vì, ta sở dĩ có lo lớn là vì ta có thân,
Nếu ta không thân,
Ta sao có lo!
Vậy,

Kẻ nào biết quý thân vì thiên hạ,
Nên giao phó thiên hạ cho họ
Kẻ nào biết thương thân vì thiên hạ,

Nhược khả thác thiên hạ.

Nên gửi gắm thiên hạ cho họ.

Chương 14

Thị chi bất kiến danh viết Di;
Thính chi bất văn danh viết Hi;
Bác chi bất đắc danh viết Vi.
Thử tam giả bất khả trí cật.
Cố hỗn nhi vi nhất.

Kì thượng bất kiêu,
Kì hạ bất muội.
Thằng thẳng bất khả danh.
Phục qui ư vô vật,
Thị vị vô trạng chi trạng,
Vô vật chi tượng,

Thị vị hốt hoàng,
Nghinh chi bất kiến kì thủ,
Tuỳ chi bất biến kì hậu.

Chấp cổ chi đạo,
Dĩ ngữ kim chi hữu,

Chương 14

Xem mà không thấy, nên tên gọi là Di;
Ngóng mà không nghe, nên tên gọi là Hi;
Nắm mà không giữ gọi là Vi.
Ba cái ấy không thể phân ra được,
Vì nó hỗn hợp làm một

Trên nó thì không sáng,
Dưới nó lại không tối,
Dài dằng dặc mà không có tên.
Rồi lại trở về chỗ không có.
Ấy gọi là cái hình trạng không hình trạng
Cái hình trạng của cái không có vật.
Ấy gọi là "hốt hoàng".
Đón nó thì không thấy đầu,
Theo nó thì không thấy đuôi.

Giữ cái đạo xưa,
Để mà trị cái có của hiện

Năng tri cổ thi,
Thị vị đạo ki.
nay.
Biết được cái đầu mối của
xưa,
Ấy gọi là nắm được giềng
mối của Đạo

Chương 15

Cổ chi thiện vi sĩ giả,
Vi diệu huyền thông,
Tham bất khả thức.
Phù duy bất khả thức,
Cố cưỡng vi chi dung.

Dự yên nhược đông
thiệt xuyên,
Do hề nhược ụy tứ lân.

Nhiễm hề kì nhược
khách,
Hoán hề nhược băng chi
tương thích.
Đôn hề kì nhược phác,

Khoáng hề kì nhược
cốc,
Hỗn hề kì nhược trọc.

Thực năng trọc dĩ chi,
Tĩnh chi từ thanh;

Chương 15

Bậc toàn thiện xưa,
Tinh tế nhiệm màu, siêu
huyền, thông suốt.
Sâu chẳng khá dò.
Bởi chẳng khá dò,
Tạm hình dung Đó.

Thận trọng dường như qua
sông trên nước đặc.
Do dự dường sợ mắt ngó bốn
bên.

Nghiêm kính dường như
khách lạ,
Chảy ra dường băng tan,
Quê mùa dường gổ chưa đẽo
gọt,

Trông không dường hang
núi,
Pha lẫn dường nước đục.

Ai hay nhờ tịnh
mà đục hóa trong,

Thực dĩ an dĩ cửu,
Động chi từ sinh.

Bảo thủ Đạo giả bất dục
doanh,
Phù duy bất doanh,
Cố năng tế bất tân
thành.

Chương 16

Trí hư cực,
Thủ tịnh đốc,

Vạn vật tịnh tác,
Ngô dĩ quan phục.
Phù vật vân vân...
Các phục qui kì căn.

Qui căn viết tịnh,
Thị vị viết Phục Mạng.
Phục Mạng viết
Thường.

Tri Thường viết Minh,
Bất tri thường vọng tác
hung.

Tri thường dung,

Dung nãi công,

Au hay nhờ động
mà đứng lại đi?

Kẻ giữ Đạo không muốn
đầy.
Chỉ vì không muốn đầy,
Nên mới che lấp được mà
chẳng trở nên mới

Chương 16

Đến chỗ cùng cực hư không,
Là giữ vững được trong cái
"Tĩnh".

Vạn vật cùng đều sinh ra;
Ta lại thấy nó trở về gốc,
Ôi! mọi vật trùng trùng,
Đều trở về cội rễ của nó.

Trở về cội rễ, gọi là "Tĩnh".
Ấy gọi là "phục mạng".
Phục mạng gọi là "Thường".

Biết Thường gọi là Minh.
Không biết đạo thường mà
làm can là gây hung hoạ

Biết đạo thường thì bao
dung,
Bao dung thì công bình,

Công nãi vương,
Vương nãi thiên,
Thiên nãi Đạo,
Đạo nãi cửu,
Một thân bất đãi

Chương 17

Thái thượng, hạ tri hữu
chi.

Kì thứ thân nhi dự chi.
Kì thứ úy chi.
Kì thứ vũ chi.
Tín bất túc yên,
Hữu bất tín yên.

Du hệ kì quý ngôn.
Công thành sự toại,
Bách tính giai vị ngã tự
nhiên.

Chương 18

Đại Đạo phé, hữu Nhân
Nghĩa.
Huệ Trí xuất, hữu đại
nguy.
Lục thân bất hoà hữu
hiếu từ.

Công bình thì bao khắp,
Bao khắp là Trời,
Trời là Đạo,
Đạo thì lâu dài
Suốt đời không nguy...

Chương 17

Đòi thái sơ, dân chỉ biết có
đây.

Kể đó, dân than và khen đây.
Kể đó, dân sợ đây.
Kể đó, dân khinh đây.
Vì không đủ tin,
Nên dân không tin.

Bậc thánh xưa, quý lời nói,
Làm xong công việc cho dân,
Mà dân cứ tưởng tự nhiên tự
mình làm.

Chương 18

Đạo lớn mất, mới có Nhân
Nghĩa.
Trí Huệ sinh, mới có dôi trá.
Lục thân chẳng hoà, mới có
hiếu từ.

Quốc gia hôn loạn hữu
trung thần

Chương 19

Tuyệt thánh khí trí,
Dân lợi bách bội.

Tuyệt nhân khí nghĩa,
Dân phục hiếu từ.

Tuyệt xảo khí lợi,
Đạo tặc vô hữu.

Thử tam giả, dĩ
Vi văn bất túc.

Cố lệnh hữu sở chúc.
Kiến Tổ bão Phác,
Thiền tư quả dục.

Chương 20

Tuyệt học vô ưu
Duy chi dữ a,
Tương khứ kỉ hà?
Thiện chi dữ Ác,
Tương khứ nhược hà?

Nhân chi sở úy,

Nước nhà rối loạn, mới có
tôi ngay.

Chương 19

Dứt Thánh bỏ Trí,
Dân lợi trăm phần.

Dứt Nhân bỏ Nghĩa,
Dân lại thảo lành.

Dứt xảo bỏ lợi,
Trộm cướp không có.

Dứt ba khoản đó,
Có đủ vào đâu.

Phải được như vậy
Ăn ở giản dị và chất phác,
Ít riêng tư, ít tham dục.

Chương 20

Dứt học không lo.
"Dạ" với "Ơi"
khác nhau chỗ nào
Lành với dữ,
Khác nhau ở đâu?

Chỗ mà người sợ,

Bất khả bất uy.
Hoang hề kì vị ương
tai!

Chúng nhân hi hi,
Như hưởng thái lao,
Như xuân đặng đài.

Ngã độc bạc hề kì vị
triệu,
Như anh nhi chi vị hài,

Luy luy hề nhược vô sở
qui.

Chúng nhân giai hữu
dư,
Nhi ngã độc nhược di,
Ngã ngu nhân chi tâm
dã tai!

Độn độn hề.

Tục nhân chiêu chiêu
Ngã độc hôn hôn.
Tục nhân sát sát,
Ngã độc muộn muộn,
Đạm hề kì nhược hải.

Liêu hề nhược vô chỉ.

Chúng nhân giai hữu dĩ,
Nhi ngã độc ngoan tự
bỉ.

Ta há chẳng sợ
Nhưng chưa có chi, sợ cũng
vô ích.

Người đời vui vẻ,
Như hưởng thái lao.
Như lên xuân đài.

Riêng ta im lặng, chẳng dấu
vết chi
Như trẻ sơ sinh, chưa biết
tươi cười.

Rũ rượi mà đi, đi không chỗ
về.

Người đời có dư,
Riêng ta thiếu thốn
Lòng ta ngu dốt vậy thay!

Mờ mệt chừ!

Người đời sáng chói,
Riêng ta mịt mờ,
Người đời phân biện,
Riêng ta hỗn độn.
Điềm tĩnh dường như tối
tăm,

Vùn vụt dường như không
lặng.

Người đời đều có chỗ dùng,
Riêng ta ngu dốt, thô lậu.

Ngã độc dị ư nhân,
Nhi quý thực mẫu

Chương 21

Khổng đức chi dung,
Duy Đạo thị tùng.

Đạo chi vi vật,
Duy hoảng duy hốt.
Hốt hề hoảng hề,
Kì trung hữu tượng,
Hoảng hề hốt hề,
Kì trung hữu vật.
Yếu hề minh hề,
Kì trung hữu tinh.
Kì tinh thậm chân,
Kì trung hữu tín.

Tự cổ cập kim,
Kì danh bất khứ.
Dĩ huyết chúng phủ.

Ngô hà dĩ tri chúng phủ
Chi trạng tai?
Dĩ thử.

Chương 22

Khúc tắc toàn,

Ta riêng khác người đời:
Ta quý Mẹ nuôi muôn loài.

Chương 21

Dáng của Đức lớn,
Theo cùng với Đạo,

Đạo sinh ra Vật,
Thấp thoáng mập mờ,
Thấp thoáng mập mờ,
Trong đó có hình.
Mập mờ thấp thoáng,
Trong đó có Vật.
Sâu xa tăm tối,
Trong đó có tinh.
Tinh đó rất thực,
Trong đó có tín.

Từ xưa đến nay,
Tên đó không mất,
Gốc của vạn vật.

Ta làm sao biết được
Trạng thái của nó?
Nhờ đó vậy.

Chương 22

Cái gì khuyết thì lại toàn;

Uông tắc trực,
Oa tắc doanh,
Tệ tắc tân,
Thiên tắc đắc,
Đa tắc hoặc.

Thị dĩ thánh nhân bảo
nhất,
Vi thiên hạ thức.

Bất tự kiến, cố minh,

Bất tự thị, cố chương,

Bất tự phạt, cố hữu
công,
Bất tự căng, cố trưởng.

Phù duy bất tranh,
Cố thiên hạ mạc năng
dữ chi tranh.

Cổ chi sở vị khúc tắc
toàn giả,
Khởi hư ngôn tai!
Thành, toàn nhi qui chi.

Chương 23

Hi ngôn tự nhiên.

Cái gì công thì lại ngay;
Cái gì sâu thì lại đầy;
Cái gì cũ thì lại mới;
Ít thì lại được,
Nhiều thì lại mê.

Bởi vậy Thánh nhân ôm giữ
cái một,
để làm mẫu mực cho thiên
hạ.

Không xem là mình sáng,
nên sáng;
Không cho mình là phải, nên
chói;

Không cho mình có công,
nên có công;
Không khoe mình, nên đứng
đầu.

Chỉ vì không tranh,
Nên thiên hạ không ai tranh
nổi với mình.

Chỗ người xưa gọi là khuyết
thì lại toàn,
Há phải lời nói sai đâu?
Thành, là trở về chỗ Toàn
vậy.

Chương 23

Ít nói để cho tự nhiên

Có,
Phiêu phong bất chung
triều,
Sậu vũ bất chung nhật.

Thực vi thử giả,
Thiên Địa.
Thiên địa thượng bất
năng cử
Nhi hướng ư nhân hồ!
Cố,

Tùng sự ư Đạo giả,
Đạo giả đồng ư Đạo.
Đức giả đồng ư đức,
Thất giả đồng ư thất.
Đồng ư đạo giả,
Đạo diệc lạc đắc chi.
Đồng ư đức giả,
Đức diệc lạc đắc chi.
Đồng ư thất giả,
Thất diệc lạc đắc chi.

Tín bất túc yên,
Hữu bất tín yên.

Chương 24

Khí giả bất lập,

Bởi vậy,
Gió lốc không thể thổi suốt
một buổi mai,
Mưa rào không mưa suốt
một ngày trường.
Ai làm nên mưa gió ấy?
Trời Đất.
Việc Trời Đất còn không thể
lâu,
Hướng chi là việc của người!
Vậy nên,

Theo Đạo thì
đồng với Đạo,
Theo Đức thì đồng với Đức
Theo Mất thì đồng với Mất
Đồng với Đạo
Đạo cũng vui tiếp đó,
Đồng với Đức
Đức cũng vui tiếp đó,
Đồng với mất,
Mất cũng vui tiếp đó.

Tin mà không đủ,
Nên mới không tin.

Chương 24

Nhón gót lên thì không đứng
vững;

Khoá giả bất hành,	Xoạc chân ra thì không bước được.
Tự kiến giả bất minh,	Tự xem là sáng thì không sáng.
Tự thị giả bất chương,	Tự xem là phải thì không chới.
Tự phạt giả vô công,	Tự xem là có công là không công.
Tự căng giả bất trưởng.	Tự kiêu căng thì không đứng đầu.
Kì tại Đạo dã, Viết "Dur thực chuế hành, Vật hoặc ố chi:. Cổ, hữu Đạo giả bất tử.	Theo Đạo mà nói thì: "Đồ ăn dư, việc làm thừa" Ai cũng oán ghét. Vi vậy, người có Đạo không làm.

Chương 25

Hữu vật hỗn thành,
Tiên thiên địa sinh.
Tịch hề liêu hề,
Độc lập bất cải,
Châu thành nhi bất đãi,
Khả dĩ vi thiên hạ mẫu,
Ngô bất tri kì danh,
Tự chi viết Đạo,
Cưỡng vi chi danh viết
Đại.
Đại viết Thệ,
Thệ viết Viễn,

Chương 25

Có vật hỗn độn mà nên,
Sinh trước trời đất.
Yên lặng, trống không.
Đứng riêng mà không đổi,
Đi khắp mà không mỏi,
Có thể là Mẹ thiên hạ.
Ta không biết tên,
Gọi đó là Đạo,
Gượng cho là Lớn.

Lớn là tràn khắp,
Tràn khắp là đi xa,

Viễn viết Phản.	Đi xa là trở về.
Cổ, Đạo đại, Thiên đại, Địa đại, Vương diệc đại. Vực trung hữu tứ đại, Nhi vương cư kì nhất yên. Nhân pháp Địa, Địa pháp Thiên, Thiên pháp Đạo, Đạo pháp Tự nhiên,	Vậy, Đạo lớn, Trời lớn, Đất lớn, Người cũng lớn. Trong đời có bốn thứ lớn. Mà người là một. Người bắt chước Đất, Đất bắt chước Trời, Trời bắt chước Đạo, Đạo bắt chước Tự nhiên

Chương 26

Trong vi khinh căn
Tịnh vi táo quân..

Thị dĩ Thánh nhân
chung nhật
Hành bất li tri trọng.
Tuy hữu vinh quan,

Yên xử siêu nhiên.

Nại hà vạn thặng chi
chủ,
Nhi dĩ thân khinh thiên
hạ.
Khinh tác thất bản,
Táo tắc thất quân

Chương 26

Nặng là rễ gốc của nhẹ,
Tịnh là chủ của náo loạn.

Ấy nên, Thánh nhân suốt
ngày đi
mà không lia xe nặng.
Tuy xem thấy cảnh tượng vẻ
vang,
Mà lòng yên lặng vượt lên
trên cả.

Vi sao vua nước vạn thặng,

Lấy thân mà xem nhẹ thiên
hạ?
Nhẹ thì mất gốc,
Náo loạn thì mất chủ.

Chương 27

Thiện hành vô triệt tích.
Thiện ngôn vô hà trích;
Thiện số bất dụng trừ sách.
Thiện bế vô quan kiện
nhi bất khả phai.
Thiện kết vô thăng ước
nhi bất khả giải.

Thị dĩ Thánh nhân
Thường thiện cứu nhân
cổ vô khí nhân;
Thường thiện cứu vật,
cổ vô khí vật.
Thị vị tập minh.

Cổ,
Thiện nhân giả bất thiện
nhân chi sự.
Bất thiện nhân giả,
thiện nhân chi sự.
Bất quý kì sự,
Bất ái kì sự,

Tuy trí đại mê,
Thị vị yếu diệu.

Chương 27

Đi khéo, không để dấu chân;
Nói khéo, không để lỗi lầm;
Tính khéo, không dùng bàn
toán;
Đóng khéo, không cần khoá
mà không mở đặng
Thắt khéo, không cần buộc
mà không tháo đặng.

Cho nên Thánh nhân,
Thường khéo cứu người nên
không có người nào bị bỏ;
Thường khéo cứu vật, nên
không vật nào bị bỏ
Áy gọi là "sáng bằng hai".

Nên chi,
Người lành là thầy của kẻ
không lành.
Người không lành là của cải
của người lành.
Không quý người lành ấy,
Không yêu người không lành
ấy,
Dù bậc trí cũng mê to.
Yếu diệu là đó!

Chương 28

Tri kì hùng, thủ kì thư,
Vi thiên hạ khê,
Vi thiên hạ khê,
thường đức bất li,
Phục qui ư anh nhi.

Tri kì bạch, thủ kì hắc,
Vi thiên hạ thức.

Vi thiên hạ thức,

thường đức bất thối,
Phục qui ư vô cực.

Tri kì vinh, thủ kì nhục,
Vi thiên hạ cốc.
Vi thiên hạ cốc,
thường đức nãi túc.
Phục qui ư phác.

Phác tán tắc vi khí,

Thánh nhân dụng chi
tắc vi quan trường.
Cổ đại chế bất cát.

Chương 28

Biết như con trống, giữ như
con mái,
Làm khe nước cho thiên hạ;
Làm khe nước cho thiên hạ,
hằng theo Đức mà không lìa.
Lại trở về trẻ thơ.

Biết trắng, giữ đen,
Làm khuôn mẫu cho thiên
hạ.

Làm khuôn mẫu cho thiên
hạ,
hằng theo Đức mà không sai.
Lại trở về vô cực.

Biết vinh, giữ nhục,
Làm hang sâu cho thiên hạ;
Làm hang sâu cho thiên hạ,
hằng theo Đức mới đầy đủ.
Lại trở về mộc mạc.

Mộc mạc, tán ra, sinh đủ
hạng người.

Thánh nhân dùng hạng tài
năng, phong làm quan trường
Nên phép trị lớn không chia.

Chương 29

Tương dục thủ thiên hạ
nhi vi chi,
Ngô kiến kì bất đắc dĩ,
Thiên hạ thần khí bất
khả vi dã.

Vi giả bại chi,
Chấp giả thất chi.

Cổ, vật
Hoặc hành, hoặc tùy,
Hoặc hư, hoặc suy,
Hoặc cường, hoặc luy,
Hoặc toả, hoặc truy.

Thị dĩ Thánh nhân
Khứ thậm, khứ xa, khứ
thái

Chương 30

Dĩ Đạo tá nhân chủ giả,
Bất dĩ binh cường thiên
hạ,
Kì sự hảo hườn,
Sư chi sở xử.
Kinh cực sanh yên.
Đại quân chi hậu,

Chương 29

Muôn lấy thiên hạ mà làm
(theo ý mình)
Ta thấy không thể được rồi,
Thiên hạ là món đồ thần,
chẳng thể làm theo ý mình
được đâu.
Hễ làm thì hỏng,
Hễ giữ thì mất.

Cho nên, vật
hoặc đi, hoặc theo,
hoặc hà, hoặc hít,
hoặc mạnh, hoặc yếu,
hoặc che, hoặc phá.

Ấy nên Thánh nhân
lánh bỏ những cái gì thái
quá.

Chương 30

Ai lấy Đạo phò Vua,
Không dùng binh mà bực
thiên hạ,
Sẽ thấy đặng kết quả tốt.
Chỗ đóng sư đoàn,
Gai góc mọc đầy.
Sau cuộc chiến chinh,

Tất hữu hung niên.

Cổ thiện hữu quả nhi dĩ,
Bất cảm dĩ thủ cường.
Quả nhi vật căng,

Quả nhi vật phạt,
Quả nhi vật kiêu,
Quả nhi bất đắc dĩ,
Quả nhi vật cưỡng.

Vật tráng tắc lão
Thị vị bất Đạo.
Bất Đạo tảo dĩ.

Chương 31

Phù giai binh giả bất
tường chi khí,
Vật hoặc ó chi.
Cổ hữu Đạo giả bất xử.

Quân tử cư tắc quý tả,
Dụng binh tắc quý hữu,
Binh giả, bất tường chi
khí,
Phi quân tử chi khí,

Bất đắc nhi dụng,
Điềm đạm vi thượng.

Nhiều năm mất mùa.

Vậy thắng một cách khéo
léo,
không dám dùng sức mạnh.
Thắng mà không khoe
khoang,
Thắng mà không tự khen,
Thắng mà không kiêu căng,
Thắng vì cực chẳng đã,
Thắng mà không áp bức.

Vật mạnh lớn ắt già,
Ấy là Trái Đạo.
Trái đạo, mất sớm.

Chương 31

Binh khí tốt là vật chẳng
lành,
Vật nào cũng ghét nó.
Nên chi, người có Đạo,
không dùng.

Quân tử thì trọng bên trái,
Dụng binh thì quý bên phải.
Binh là việc chẳng lành,

Không phải đồ của người
quân tử.
Bất buộc mà dùng đến,
Điềm đạm là hơn.

Thắng nhi bất mĩ,
Nhi mĩ chi giả.
Thị lạc sát nhân.
Phù lạc sát nhân giả,
Tắc bất khả dĩ đắc chí ư
Thiên hạ hĩ.

Kiết sự thượng tả.
Hung sự thượng hữu.
Thiên tướng quân cư tả,
Thượng tướng quân cư
hữu.

Ngôn dĩ tang lễ xử chi.

Sat nhân chi chúng,
Dĩ ai bì khắp chi.
Chiến thắng dĩ tang lễ
xử chi.

Chương 32

Đạo thường vô danh
phác,
Tuy tiêu,
Thiên hạ mạc năng thần
dã.
Hầu vương nhược năng
thủ chi,
Vạn vật tương tự tân.
Thiên địa tương hợp,
Dĩ giáng cam lộ.

Thắng trận, đâu có tốt,
Mà cho là tốt,
Là vui giết người,
Phàm vui giết người,
Không thể vừa ý muốn
thiên hạ

Việc tốt chuộng bên trái,
Việc dữ chuộng bên phải.
Phó tướng ở bên trái,
Thượng tướng ở bên phải:

Là chỗ đứng trong khi tang
lễ.

Kẻ giết người nhiều
Thảm thương khóc đó,
Kẻ chiến thắng, lấy tang lễ
mà xử đấy.

Chương 32

Đạo thường thì không tên,
mộc mạc,
Tuy nhỏ,
Dưới trời chưa chi thần phục
được.
Nếu bậc Vương Hầu giữ
được Nó,
Vạn vật sẽ tự xưng thần.
Trời Đất hoà hợp,
Nước ngọt rơi xuống,

Dân mạc chỉ lệnh nhi tự
quân.
Thị chề hữu danh,
Danh diệc kị hữu.
Phi diệc tương tri chi,
Tri chi khả dĩ bất đãi.
Thí Đạo chi tại thiên hạ,
Du xuyên cốc chi ư
giang hải.

Chương 33

Tri nhân giả trí;
Tự tri giả minh.
Thánh nhân giả hữu lực.
Tự thắng giả cường.
Tri túc giả phú.
Cường hành giả hữu
chí.
Bất thất kì sở giả cửu.

Tử nhi bất vong giả tho.

Chương 34

Đại Đạo phiếm hề,
Kì khả tả hữu.
Vạn vật thị chi nhi
sinh nhi bất từ.

Dân không bắt buộc, mà tự
phục tùng.
Pháp độ bày ra,
Thì mới có tên,
Tên kia đã có,
Cũng phải biết dừng, biết
dừng không hại
Đạo sánh với thiên hạ
Như sông biển với suối khe.

Chương 33

Biết người là Trí;
Biết mình là sáng.
Thắng người là có sức;
Thắng mình là mạnh.
Biết đủ là giàu.
Gượng làm là có chí.

Không mất bản tính là lâu
dài.

Chết mà không mất là sống
lâu.

Chương 34

Đạo lớn tràn lấp,
Bên phải bên trái.
Vạn vật nhờ Nó mà sinh ra,
Mà không một vật nào bị Nó

Công thành bất danh hữu.	khước từ. Xong việc rồi, không để tên.
Y dưỡng vạn vật nhi bất vi chủ, Thường vô dục, khả danh u tiểu. Vạn vật qui yên nhi bất vi chủ. Khả danh vi đại. Dĩ kì chung bất tự vi đại.	Che chở, nuôi nấng muôn loài, mà không làm chủ. Thường không ham muốn, nên có thể gọi tên là nhỏ Được muôn vật theo, về mà không làm chủ, Nên có thể gọi tên là Lớn. Bậc thánh nhân, cho đến ngày cùng, không cho mình là lớn. Cho nên mới thành được việc lớn của mình
Cố năng thành kì đại.	

Chương 35

Chấp đại tượng,
Thiên hạ vãng.
Vãng nhi bất hại,
An bình thái.

Nhạc dữ nhị,
Quá khách chỉ.

Đạo chi xuất khẩu
Đạm hồ kì vô vị,
Thị chi bất túc kiến.
Thính chi bất túc văn.
Dung chi bất túc kí.

Chương 35

Nắm được Đại Tượng,
Đi khắp thiên hạ,
Đi đến đâu cũng không hại,
Được yên ổn thái bình.

Nhạc và bánh,
Khách đi qua đường dừng lại.

Đạo ra cửa miệng,
Lạt lẽo vô vị.
Nhìn không đủ thấy,
Lắng không đủ nghe.
Dùng Nó, không hết.

Chương 36

Tương dục hấp chi.
Tất cô trương chi.
Tương dục nhược chi,
Tất cô cường chi.
Tương dục phế chi,
Tất cô hưng chi.
Tương dục đoạt chi,
Tất cô dữ chi.
Thị vị vi minh.
Nhu nhược thắng cương
cường.
Ngu bất khả thoát ư
uyên,
Quốc chi lợi khí,
Bất khả dĩ thị nhân.

Chương 37

Đạo thường vô vi,
Nhi vô bất vi,

Hầu vương nhược năng
thủ chi,
Vạn vật tương tự hoá.

Hoá nhi dục tác,

Chương 36

Hòng muốn thu rút đó lại,
Là sắp mở rộng đó ra.
Hòng muốn làm yếu đó,
Là sắp làm đó mạnh lên.
Hòng muốn vút bỏ đó,
Là sắp làm hưng khởi đó.
Hòng muốn cướp đoạt đó,
Làm sắp ban thêm cho đó,
Ấy gọi là ánh sáng huyền vi.
Mềm yếu thắng cứng mạnh.

Cá không thể thoát vực sâu.
Lợi khí nước nhà
Không thể bảo cho mọi
người đều biết.

Chương 37

Đạo thường không làm,
Nhưng không gì không làm.

Bậc Hầu Vương giữ được
Nó,
Thì vạn vật sẽ tự thay đổi.

Muốn thay đổi mà nhúng tay
vào,

Ngô tương trần chi.
Dĩ vô danh chi phác,

Vô danh chi phác.
Diệc tương vô dục,
Bất dục dĩ tịnh,

Thiên hạ tương tự định

Ta nên ngăn lại,
Dùng cái mộc mạc của vô
danh,
Cái mộc mạc của vô danh.
Cũng nên không ham muốn?
Không ham muốn thì điềm
tĩnh
Thiên hạ sẽ tự yên.

Chương 38

Thượng đức bất đức,
Thị dĩ hữu đức;
Hạ đức bất thất đức,
Thị dĩ vô đức.

Thượng đức vô vi
nhị vô dĩ vi.
Hạ đức vi chi
nhị hữu dĩ vi.

Thượng nhân vi chi
nhị vô dĩ vi.

Thượng nghĩa vi chi
nhị hữu dĩ vi.
Thượng lễ vi chi
nhị mạc chi ứng.
Tắc nhượng tí nhị
nhưng chi.
Cố,

Chương 38

Đức cao là do không có đức,
Bởi vậy mới có đức.
Đức thấp là do có đức,
Nên không có đức

Đức mà cao thì không làm,
lại không cậy đó là có làm
Đức mà thấp thì có làm,
Lại cho là có làm.

Nhân mà cao thì làm,
Nhưng không cho đó là có
làm.

Nghĩa mà cao, cũng làm,
Lại cho là có làm.
Lễ mà cao, thì làm
Nếu không được đáp
Thì xấn tay mà lườm.

Vì vậy,

Thất Đạo nhi hậu Đức,
Thất Đức nhi hậu Nhân,
Thất Nhân nhi hậu
Nghĩa,
Thất Nghĩa nhi hậu Lễ.
Phù Lễ giả, trung tín chi
bạc,
nhị loạn chi thủ.

Tiền thức giả, Đạo chi
hoa,
nhị ngu chi thi;

Thị dĩ đại trượng phu
Xử li hậu bất cư kì bạc,

Xử kì thực bất cư kì
hoa.
Cố khứ bỉ thủ thử.

Chương 39

Tích chi đắc Nhất giả:

Thiên đắc Nhất dĩ
thanh,
Địa đắc Nhất dĩ ninh,
Thần đắc Nhất dĩ linh,
Cốc đắc Nhất dĩ doanh,
Vạn vật đắc Nhất dĩ
sinh,

Mất Đạo rồi mới có Đức,
Mất Đức rồi mới có Nhân.
Mất Nhân rồi mới có Nghĩa,

Mất Nghĩa rồi mới có Lễ.
Lễ chỉ là cái vỏ mỏng của
lòng trung tín;
mà cũng là đầu mối của hỗn
loạn.

Tiền thức chỉ là hoa của Đạo,

Mà cũng là gốc của ngu.

Ấy nên bậc đại trượng phu
Ở chỗ dày, không ở chỗ
mỏng,
Chuộng trái, không chuộng
hoa,
Nên bỏ đây mà giữ đó.

Chương 39

Đây là những vật xưa kia đã
được ngôi Một:

Trời được Một mà trong,

Đất được Một mà yêu,
Thần được Một mà linh,
Hang được Một mà đầy,
Muôn vật được Một mà
sống,

Hầu vương đắc Nhất dĩ vi thiên hạ trình. Kì trí chi Nhất dã.	Hầu vương được Một mà trị thiên hạ. Đều là đã đến được chỗ Một mà nên cả.
Thiên vô dĩ thanh tương khủng liệt. Địa vô dĩ ninh tương khủng phé Thần vô dĩ linh tương khủng hiệt. Cốc vô dĩ doanh tương khủng kiệt, Vạn vật vô dĩ sinh tương khủng diệt, Hầu vương vô quý cao tương khủng quyết. Cố, Quý dĩ tiện vi bản, Cao dĩ hạ vi cơ. Thị dĩ hầu vương tự vị cô quả bất cốc. Thử kì dĩ tiện vi bản da? Phi hồ?	Nếu trời không trong sẽ vỡ, Đất không yên sẽ lở, Thần không linh sẽ tán, Hang không đầy sẽ cạn, Vạn vật không sống sẽ dứt, Hầu vương không trị thiên hạ sẽ mất. Bởi vậy, Quý lấy Tiện làm gốc, Cao lấy Thấp làm nền. Nên chi hầu vương tự xưng là "con cô", "ít đức" Đó là lấy tiện làm gốc? Không phải vậy sao?
Cố, Trí số dự vô dự. Bất dự Lục lục như ngọc. Lạc lạc như thạch.	Vậy quá khen thành như không khen Bậc thánh nhân không muốn được quý như ngọc bị khinh như sỏi.

Chương 40

Phản giả Đạo chi động;
Nhược giả Đạo chi
dụng.

Thiên hạ vạn vật sinh ư
Hữu;
Hữu sinh ư Vô.

Chương 41

Thượng sĩ văn Đạo,
Cần nhi hành chi.
Trung sĩ văn Đạo,
Nhược tồn nhược vong.
Hạ sĩ văn Đạo.
Đại tiểu chi.
Bất tiểu, bất túc dĩ vi
Đạo.

Cố kiến ngôn hữu chi:
Minh Đạo nhược muội,
Tiến Đạo nhược thoái.

Di Đạo nhược lợi.

Thượng Đức nhược cốc,

Đại bạch nhược nhục,

Chương 40

Trở lại là cái động của Đạo;
Yếu, mềm là cái dụng của
Đạo.

Vạn vật dưới trời sinh nơi
Có;
Có sinh nơi Không.

Chương 41

Thượng sĩ nghe Đạo,
Cố gắng theo liền.
Trung sĩ nghe Đạo,
Thoạt nhớ, thoạt quên.

Hạ sĩ nghe Đạo,
Cả cười, bỏ qua.
Nếu không cười, sao đủ gọi
đó là Đạo

Nên chi người xưa nói:
Sáng về Đạo, dường tăm tối,
Tiến về Đạo, dường như thoái
lui.

Ngang với Đạo, dường như
tâm thường.

Đức mà cao, dường như
trũng thấp,

Thật trong trắng, dường như
bợn nhơ.

Quảng đức nhược bất
túc.

Kiến đức nhược thu,

Chất chân nhược du.

Đại phương vô ngung,

Đại khí vẫn thành.

Đại âm hi thanh,

Đại tượng vô hình.

Đạo ẩn vô danh.

Phù duy Đạo,

Thiện thái tha thành.

Chương 42

Đạo sinh Nhất,

Nhất sinh Nhị,

Nhị sinh Tam,

Tam sinh vạn vật.

Vạn vật phụ âm nhi bảo
dương,

Xung khí dĩ vi hoà.

Nhân chi sở ố,

Duy cô quả bất cốc,

Nhi vương cùng dĩ vi
xung.

Cố,

Vật hoặc tổn chi nhi

Đức dồi dào, dường không
đủ.

Đức vững chắc, dường như
câu thả.

Kẻ chân chất, dường như
biến đổi.

Vuông lớn, không góc.

Chậu lớn, muện thành.

Âm lớn, ít tiếng.

Tượng lớn, không hình.

Đạo kín, không tên.

Chỉ có Đạo.

Hay cho, lại tác thành.

Chương 42

Đạo sinh Một,

Một sinh Hai,

Hai sinh Ba,

Ba sinh vạn vật.

Trong vạn vật không vật nào
mà không công âm bằng
dương.

Nhân chỗ xung nhau mà hoà
với nhau

Chỗ ghét của người

Là cô lậu, quả đức, bất thiện

Thế mà bậc vua chúa lại
dùng đó mà tự xung.

Vậy,

Sự vật trong đời bớt là thêm,

ích,

Hoặc ích chi nhi tổn.

Nhân chi sở giáo,

Ngã diệc giáo chi.

Cường lương giả bất

đắc kì tử,

Ngô tương dĩ vi giáo

phụ.

Chương 43

Thiên hạ chi chí nhu,

Trì sinh thiên hạ chi chí
kiên.

Vô hữu nhập vô gian.

Ngô thị dĩ tri vô vi

chi hữu ích.

Bất ngôn chi giáo,

Vô vi chi ích,

Thiên hạn hi cập chi.

Chương 44

Danh dữ thân, thực
thân?

Thân dữ hoá, thực đa?

Thêm là bớt.

Chỗ mà người xưa dạy,

Ta nay cũng dạy:

Dùng bạo động chết bạo tàn,

Người nói câu đó là Thầy ta.

Chương 43

Cái rất mềm của thiên hạ,

Thắng cái rất cứng trong
thiên hạ.

Cái không có xen vào được
chỗ không thể xen vào,

Do đó mà ta biết được

sự lợi ích của vô vi

Dạy bảo mà không cần đến
lời nói,

Lợi ích của vô vi,

Trong thiên hạ ít ai hiểu kịp.

Chương 44

Danh và thân, cái nào quý
hơn?

Thân và Của, cái nào trọng
hơn?

Đắc dữ vong, thực
bệnh?

Thị cố,
Thậm ái tất thậm phí;
Đa tàng tất hậu vong.
Tri túc bất nhục,
Tri chỉ bất dãi,
Khả dĩ trường cửu.

Chương 45

Đại thành nhược
khuyết,
Kì dụng bất tệt.
Đại doanh nhược xung,
Kì dụng bất cùng.
Đại trực nhược khuất,
Đại xảo nhược chuyết.
Đại biện nhược nột.
Táo thắng hàn,
Tịnh thắng nhiệt.
Thanh tịnh vi thiên hạ
chính.

Đặng và Mất, cái nào khổ
hơn?

Vậy nên,
Thương nhiều ắt tổn nhiều,
Chứa nhiều ắt mất nhiều.
Biết đủ, không nhục.
Biết dùng, không nguy.
Và có thể lâu dài.

Chương 45

Thành tựu mỹ mãn dường
như dở dang,
Thì chỗ dùng của nó không
hư được.
Đầy tràn dường như trống
không,
Thì chỗ dùng của nó vô
cùng.
Rất ngay thẳng dường như
cong queo,
Rất khéo léo dường như
vụng về,
Rất hùng biện dường như ập
úng.
Nóng nảy thẳng lạnh lẽo,
Yên lặng thẳng hăng hái.
Thanh tịnh mới chính được
thiên hạ.

Chương 46

Thiên hạ hữu Đạo,
Khước tâu mã dĩ phân.
Thiên hạ vô Đạo,
Nhưng mã sinh ư giao.

Hoạ hạc đại ư bất tri
túc;
Cửu mạc đại ư dục đắc.

Cố
Tri túc chi túc
Thường túc hĩ

Chương 47

Bất xuất hộ, tri thiên hạ.
Bất khuy dữ, kiến Thiên
Đạo.
Kì xuất di viễn,
Kì tri di thiếu.

Thị dĩ thánh nhân,
Bất hành nhi tri.
Bất kiến nhi danh,
Bất vi nhi thành.

Chương 46

Thiên hạ có Đạo,
Ngựa cỡi vun phân ruộng.
Thiên hạ không Đạo,
Ngựa chiến nuôi ngoài
thành.

Không hoạ nào lớn bằng
không biết đủ.
Không hại nào to bằng muốn
đặng.

Bởi vậy
Biết đủ trong cái đủ
mới luôn luôn đủ.

Chương 47

Không ra khỏi cửa, biết việc
thiên hạ.
Không dòm ngoài cửa, thấy
được Đạo Trời.
Càng ra xa,
Càng biết ít.

Bởi vậy thánh nhân,
Không đi mà biết,
Không thấy mà hiểu,
Không làm mà nên.

Chương 48

Vi Học nhật ích,
Vi Đạo nhật tổn.
Tôn chi hựu tổn,
Dĩ chí ư vô vi.

Vô vi nhi vô bất vi,
Thủ thiên hạ thường dĩ
vô sự.
Cập kì hữu sự bất túc dĩ
Thủ thiên hạ

Chương 49

Thánh nhân vô thường
tâm,
Dĩ bách tính tâm vi tâm

Thiện giả ngô thiện chi

Bất thiện giả ngô diệc
thiện chi
Đắc thiện hĩ.
Tín giả ngô tín chi

Bất tín giả ngô diệc tín

Chương 48

Theo học, càng ngày càng
thêm,
Theo Đạo, càng ngày càng
bớt.
Bớt rồi lại bớt,
Đến mức vô vi.

Không làm mà không gì là
không làm,
Thường dùng vô vi thì được
thiên hạ,
Bằng dùng hữu vi thì không
đủ
trị thiên hạ

Chương 49

Lòng của Thánh nhân không
phải luôn luôn không thay,
Mà lấy cái lòng của trăm họ
làm lòng mình.
Vớ kẻ lành thì lấy lành mà ở
Vớ kẻ chẳng lành cũng lấy
lành mà ở,
Nên được lành vậy.
Vớ kẻ thành tín thì lấy thành
tín mà ở,
Vớ kẻ không thành tín cũng

chi
Đắc tín hĩ

Thánh nhân tại thiên hạ
Hấp hấp vi thiên hạ hồn
kì tâm
Bách tính giai chú kì
nhĩ mục
Thánh nhân giai hài chi.

Chương 50

Xuất sinh nhập tử.

Sinh chi đồ thập hữu
tam
Tử chi đồ thập hữu tam
Nhân chi sinh.
Động chi tử địa diệc
thập hữu tam
Phù hà cố?
Dĩ kì sinh sinh chi hậu.

Cái văn thiện nhiếp sinh
giả.
Lục hành bất ngộ tử hồ,
Nhập quân bất bị giáp
binh.
Tỉ vô sở đầu kì giác,
Hồ vô sở thổ kì trào,

lấy thành tín mà ở,
Nên được thành tín vậy.

Thánh nhân lo cho thiên hạ,
Mà không để lòng lộ ra.
Trăm họ đều chú tai mắt.
Thánh nhân xem thấy như
con mình.

Chương 50

Ra sống thì vào chết.

Đường của sống có mười ba;
Đường của chết có mười ba;
Cái sống của con người,
Đi tới chỗ chết cũng có mười
ba.
Cớ sao vậy?
Vì quả lo tận sống cái sống
của mình.

Ai biết cái đạo nhiếp sinh,
Đi đường không gặp thú dữ.
Vào trận không bị đao
thương,
Té không chỗ đâm,
Cọp không chỗ vầu,

Bình vô sở dụng kì
nhân.
Phù hà cô?
Dĩ kì vô tử địa.

Chương 51

Đạo sinh chi,
Đức súc chi.
Vật hình chi,
Thế thành chi.
Thị dĩ vạn vật mạc bất
tôn Đạo.
Nhi quý Đức.

Đạo chi tôn,
Đức chi quý.
Phù mạc chi mạng nhi
thường tự nhiên

Cô
Đạo sinh chi
Đức súc chi.
Trưởng chi dục chi.
Đình chi độc chi.
Dưỡng chi phúc chi
Sinh nhi bất hữu.

Vi nhi bất thị,
Trưởng nhi bất tế.

Đạo không chỗ phạm.
Cớ sao vậy?
Tại không có chỗ chết.

Chương 51

Đạo sinh đó,
Đức nuôi đó,
Chúng loại tạo hình đó,
Hoàn cảnh liên kết đó.
Vậy nên muôn vật đâu phải
tôn Đạo
quí Đức

Tôn Đạo
quí Đức
Là một phận sự bắt buộc mà
là chiều hướng tự nhiên.

Thế nên
Đạo sinh đó,
Đức nuôi đó,
Cấp dưỡng đó, nuôi nâng đó,
Đùm bọc đó, bồi sức đó,
Dưỡng nuôi đó, chở che đó,
Sinh mà không chiếm làm
của mình.
Làm mà không cậy công,
Là bậc trên, mà không là
chủ,

Thị vị Huyền đức.

Chương 52

Thiên hạ hữu thi
Dĩ vi thiên hạ mẫu.
Kí đắc kì mẫu
Dĩ tri kì tử.
Kí tri kì tử,
Phục thủ kì mẫu.
Một thân bất đãi.

Tắc kì đoài,
Bế kì môn.
Chung thân bất cần.
Khai kì đoài,
Tế kì sự.
Chung thân bất cứu.

Kiến tiểu viết Minh.
Thủ nhu viết Cường.
Dụng kì quang,
Phục qui kì minh.
Vô di thân ương,
Thị vi tập thường.

Chương 53

Sử ngã giới nhiên hữu
tri,

Đó gọi là Huyền đức.

Chương 52

Thiên hạ có nguồn gốc,
Dùng làm Mẹ của thiên hạ.
Hãy giữ được Mẹ,
Thì biết được Con.
Đã biết được Con,
Trở về giữ Mẹ.
Thân đến chết không nguy

Ngậm miệng lại,
Lấp mắt tai,
Suốt đời không lao nhọc.
Mở miệng ra,
Bao biện việc,
Suốt đời không cứu được

Thấy được chỗ tế vi là Sáng,
Giữ được mềm yếu là Mạnh.
Dùng cái sáng của Đạo,
Trở về cõi sáng của mình.
Thân không sợ tai ương.
Đó gọi là Sáng gấp hai.

Chương 53

Nếu ta hiểu biết kha khá,
Ta đi theo đường Đạo lớn.

Hành ư đại Đạo.
Duy thi thị uy.
Đại Đạo thậm di,
Nhi dân hiếu kính.

Triều thậm trừ,
Điền thậm vu.
Thương thậm hư.

Phục văn thái.
Đới lợi kiếm.
Yếm ẩm thực,
Tài hoá hữu dư.
Thi vị đạo khoa,

Phi Đạo đã tai?

Chỉ sợ làm mà sai thôi!
Đạo Lớn thì rộng và tròn tru,
Dân lại thích đường hẹp và
quanh co.
Triều đình lộng lẫy thật,
Mà ruộng nương đầy cỏ
hoang,
Còn kho đụn thì trống trơn.

Áo quần sang trọng thật,
Đeo kiếm bén,
Ăn uống chán,
Của cải thừa...
Nhưng đó là đường của đạo
tặc
Đâu phải đường của đại Đạo.

Chương 54

Thiện kiến giả bất bạt,
Thiện bảo giả bất thoát.
Tử tôn dĩ tế tự bất
chuyêt
Tu chi ư thân,
Kì đức nãi chân.
Tu chi ư gia,
Kì đức nãi dư.
Tu chi ư hương,

Cắm thật chặt thì không nhổ
lên được.
Ôm thật chặt thì không sút ra
được.
Con cháu tế tự không dứt.
Nếu lấy Đạo mà tu thân,
Thì Đức ấy chân thành.
Nếu lấy Đạo mà lo việc nhà,
Thì Đức ấy có dư.
Nếu lấy Đạo mà lo cho hàng
xóm,

Kì đức nãi trường.
Tu chi ư quốc,
Kì đức nãi phong.
Tu chi ư thiên hạ,

Kì đức nãi phổ.

Cổ,
Dĩ thân quan thân,
Dĩ gia quan gia,
Dĩ hương quan hương,
Dĩ quốc quan quốc,
Dĩ thiên hạ quan thiên
hạ.

Ngô hà dĩ tri thiên hạ
nhiên tai?
Dĩ thử.

Chương 55

Hàm đức chi hậu,
Tì ư xích tử.
Độc trùng bất thích,
Mãnh thú bất cứ.
Cược điều bất bác.

Cốt nhược cân nhu nhi
ác cố,
Vị tri tần mẫu chi hợp
nhi toàn tác

Thì Đức ấy mới dài.
Nếu lấy Đạo mà lo cho nước,
Thì Đức ấy mới thịnh.
Nếu lấy Đạo mà lo cho thiên
hạ,
Thì Đức ấy mới rộng.

Nên chi,
Lấy thân mà xét thân,
Lấy nhà mà xét nhà;
Lấy làng mà xét làng;
Lấy nước mà xét nước;
Lấy thiên hạ mà xét thiên hạ.

Ta làm sao biết được việc
thiên hạ như thế?
Thì lấy chỗ đó.

Chương 55

Kẻ mà Đức dày,
Giống như con đò,
Độc trùng không cắn.
Thú dữ không ăn.
Ác điều không xót.

Xương yếu, gân mềm, tay
nắm cứng khư
Chưa biêu giao hợp

Tinh chi chí dã.
Chung nhật hào nhi bất
sá.

Tinh khí có dư.
Suốt ngày hết vang mà tiếng
không khan

Hoà chi chí dã.
Tri hoà viết Thường
Tri Thường viết Minh
Ích sinh viết Tường
Tâm sử khí viết Cường.

Hoà hợp hoàn toàn
Biết hoà gọi là Thường
Biết Thường gọi là Minh
Quá ham sống thì hại.
Tâm sai khí, thì mạnh.

Vật trảng tắc lão.
Vị chi bất Đạo.
Bất Đạo tảo dĩ.

Vật mạnh lớn thì già.
Đó là nghịch Đạo,
Nghịch Đạo chết sớm.

Chương 56

Tri giả bất ngôn,
Ngôn giả bất tri.

Chương 56

Biết thì không nói.
Nói thì không biết.

Tắc kì đoai, bế kì môn,
Toả kì nhuệ, giải kì
phân,
Hoà kì quang, đồng kì
trần
Thị vị Huyền đồng.

Thường ngậm miệng, bịt mắt
tai
Nhục bén nhọn, bỏ chia phân,
Hoà ánh sáng, đồng bụi bặm,
Áy gọi là Huyền đồng.

Cố,
Bất khả đắc nhi thân,
Bất khả đắc nhi sơ,

Thế nên,
Không thể lấy chỗ thân mà
được,
Không thể lấy chỗ sơ mà

Bất khả đắc nhi lợi,
Bất khả đắc nhi hại,
Bất khả đắc nhi quý,
Bất khả đắc nhi tiện,
Cố,
Vi thiên hạ quý.

được,
Không thể lấy chỗ lợi mà
được,
Không thể lấy chỗ hại mà
được,
Không thể lấy chỗ quý mà
được,
Không thể lấy chỗ tiện mà
được,
Vì vậy,
Dưới trời không gì quý hơn.

Chương 57

Dĩ chính trị quốc,
Dĩ kì dụng binh,
Dĩ vô sự thủ thiên hạ

Chương 57

Lấy ngay thẳng mà trị nước.
Lấy trá nguy mà dụng binh.
Lấy vô sự mà được thiên hạ.

Ngô hà dĩ tri kì nhiên
tai?
Dĩ thử:
Thiên hạ đa kì huý,
Nhi dân di bản.
Dân đa lợi khí,
Quốc gia tư hôn.
Nhân đa kĩ xảo,
Kì vật tư khởi.
Pháp lệnh tư chương,
Đạo tắc đa hữu.

Ta làm sao biết được?
Thì đây:
Thiên hạ nhiều kiêu kì,
Thì dân chúng càng nghèo,
Nhân dân nhiều lợi khí,
Nước nhà càng tối tăm.
Người người nhiều tài khéo,
Vật lạ càng nảy sinh,
Pháp lệnh càng rõ rệt,
Trộm cướp càng sinh nhiều.

Cố,

Vậy,

Thánh nhân vân: Ngã vô vi nhi dân tự hoá, Ngã hiếu tịnh nhi dân tự chính. Ngã vô sự nhi dân tự phú. Ngã vô dục nhi dân tự phác	Bậc thánh nhân mới bảo: Ta vô vi mà dân tự hoá, Ta ưa tịnh mà dân tự chính, Ta vô sự mà dân tự giàu, Ta không dục vọng mà dân trở thành chất phác
--	--

Chương 58

Kì chính muộn muộn,
Kì dân thuận thuận.
Kì chính sát sát,
Kì dân khuyết khuyết.

Hoạ hề phúc chi sở ỷ,
Phúc hề hoạ chi sở
phục.
Phúc tri kì cực?
Kì vô chính,
Chính phục vi kì,
Thiện phục vi yêu.
Nhân chi mê,
Kì nhật cố cửu.

Thị dĩ Thánh nhân,
Phương nhi bất cát,

Chương 58

Chính lệnh lờ mờ,
Thì dân ôn hoà.
Chính lệnh dòm dò,
Thì dân lỗi lầm.

Hoạ là chỗ dựa của phúc,
Phúc là chỗ núp của hoạ.
Ai biết chỗ cùng của nó?
Trên mà không ngay thẳng,
Thì ngay trở thành nguy,
Thiện trở thành tà,
Cái mê của người,
Có đã lâu rồi.

Bởi vậy bậc Thánh nhân:
Để vương vức mà không đẽo
gọt,

Liêm nhi bất quế, Trực nhi bất tử, Quang nhi bất diêu.	Cảm hoá người mà không tổn thương. Kéo cho ngay mà không sửa dạy. Rọi ánh sáng mà không chói loà.
--	--

Chương 59

Trị nhân sự thiên mạc
nhược sắc.

Phù duy sắc thị vị tảo
phục.
Tảo phục vị chi trọng
tích đức.
Trọng tích đức tắc vô
bất khắc.
Vô bất khắc tắc mạc tri
kì cực.
Mạc tri kì cực khả dĩ
hữu quốc.

Hữu quốc chi mẫu,
Khả dĩ trường cửu.
Thị vị thâm căn cố đế.
Trường sinh cửu thị chi
đạo.

Chương 59

Trị người, giúp trời; không
chi bằng tiết kiệm

Tiết kiệm phải là việc lo đầu
tiên.
Lấy nó làm việc lo đầu tiên
thì chưa được đức
Chứa được đức thì không gì
là không thẳng được
Không ai biết được chỗ cùng
cực của nó,
Thì mới có thể nắm giữ được
nước.

Giữ được Mẹ của nước,
Thì mới có thể lâu dài.
Đó gọi là rễ sâu gốc bền
Cái đạo trường sinh cửu thị

Chương 60

Trị đại quốc nhược
phanh tiểu tiên.
Dĩ Đạo lị thiên hạ,

Kì qui bất thần,
Phi kì qui bất thần,

Kì thần bất thương
nhân.
Phi kì thần bất thương
nhân,
Thánh nhân diệc bất
thương nhân.
Phù lưỡng bất tương
thương.
Cố Đức giao qui yên.

Chương 61

Đại quốc giả hạ lưu,
Thiên hạ chi giao,

Thiên hạ chi tẫn.

Tẫn thường dĩ tịnh
thắng mẫu,
Dĩ tịnh vi hạ.

Chương 60

Trị nước lớn, khác nào nấu
cá nhỏ.
Lấy Đạo mà điều khiển thiên
hạ,

Qui cũng không lộ thần oai.
Không phải qui không lộ
được thần oai,
Mà vì qui không làm hại
được người,
Không phải là thần không
hại được người,
Mà vì thánh nhân không hại
người.
Cả hai đều không hại người,

Nên Đức của họ nối nhau về
một chỗ.

Chương 61

Nước lớn mà làm chỗ thấp,
Sẽ là chỗ hợp lại của thiên
hạ,
Là giống cái của thiên hạ.

Giống cái thường lấy Tịnh
mà thắng giống đực.
Lấy Tịnh làm chỗ thấp

Cố,
Đại quốc dĩ hạ tiểu
quốc
Tắc thủ tiểu quốc.
Tiểu quốc dĩ hạ đại
quốc
Tắc thủ đại quốc.
Cố,
Hoặc hạ dĩ thủ
Hoặc hạ nhi thủ.
Đại quốc bất quá dục
kiêm súc nhân.
Tiểu quốc bất quá dục
nhập sự nhân.

Phù lưỡng giả các đắc
kì sở dục.
Đại giả nghi vi hạ.

Chương 62

Đạo giả
Vạn vật chi áo,

Thiện nhân chi bửu,
Bất thiện nhân chi sở
bảo.
Thiện ngôn khả dĩ thị
tôn
Hành khả dĩ gia nhân.

Nên
Nước lớn hạ mình trước
nước nhỏ
ắt đặng nước nhỏ xưng thần;
Nước nhỏ hạ mình trước
nước lớn,
ắt đặng nước lớn che chở
Nên,
Hoặc hạ mình để đặng,
hoặc hạ mình mà đặng.
Nước lớn chẳng qua muốn
gồm nuôi người.
Nước nhỏ chẳng qua muốn
vào thờ người.

Cả hai đều đặng chỗ muốn
của mình.
Bậc lớn nên hạ mình.

Chương 62

Đạo là
Chỗ chứa sâu kín của vạn
vật.
Châu báu của người lành.
Chỗ nương dựa của kẻ không
lành.
Lời hay có thể được đắc giá.

Việc hay có thể tăng giá con
người

Nhân chi bất thiện
Hà khí chi hữu?

Cổ,
Lập thiên tử
Trí tam công
Tuy hữu củng bích
Dĩ tiên tứ mã
Bất như toạ tiến thử
Đạo

Cổ chi sở dĩ quý thử
Đạo giả hà?
Bất nhật dĩ cầu đắc

Hữu tội dĩ miễn da?

Cổ
Vi thiên hạ quý dã.

Chương 63

Vi vô vi,
Sự vô sự.
Vị vô vị.
Đại tiểu đa thiểu.

Báo oán dĩ đức.

Đồ nan ư kì dị.

Nhưng còn kẻ không lành,
Sao lại bỏ chúng?

Bởi vậy,
Mới lập đấng thiên tử,
Mới đặt bậc tam công.
Tay cầm củng bích,
Ngồi xe bốn ngựa
Nhưng sao bằng ngồi yên
trên Đạo mà trị dân.

Người xưa sở dĩ quý Đạo ấy
là tại sao?
Không ngày nào họ không
cần cho được đó,
Cho nên dù có lỗi cũng được
miễn, hay sao?
Vi vậy
Nó là vật quý của thiên hạ

Chương 63

Làm mà không làm,
Lo mà không lo,
Ném mà không mùi.
Xem lớn như nhỏ, coi nhiều
như ít
Lấy đức báo oán.

Làm việc khó, bắt nơi chỗ
dễ.

Vi đại ư kì tế.

Thiên hạ nan sự,
Tất tác ư dị.
Thiên hạ đại sự,
Tất tác ư tế.

Thị dĩ thánh nhân,
Chung bất vi đại.
Cổ Năng thành kì đại.

Phù khinh nặc, Tất quả
tín.
Đa dị tất đa nan.

Thị dĩ
Thánh nhân do nan chi,

Cổ Chung vô nan hỹ

Chương 64

Kì an dị trì,
Kì vị triệu dị mưu.
Kì tuý dị phán,
Kì vi dị tán.
Vi chi ư vị hữu.
Trị chi ư vị loạn.

Hạp bão chi mộc.

Làm việc lớn, bắt nơi chỗ
nhỏ.

Việc khó trong đời
khởi nơi chỗ dễ.
Việc lớn trong đời
Khởi nơi chỗ nhỏ.

Bởi vậy thánh nhân,
Suốt đời không làm chi lớn,
Nên mới thành được việc
lớn,

Kẻ hứa dễ, ít tin được.

Kẻ xem gì cũng dễ ắt gặp
nhiều cái khó.

Vậy nên
Bậc thánh nhân xem việc gì
cũng khó,
Nên trọn đời không gặp gì
khó cả.

Chương 64

Vật yên tịnh, dễ cầm,
Chưa bày điềm, dễ lo;
Vật mềm dễ tan tác;
Vật nhỏ, dễ phân tán.
Ngăn ngừa khi chưa hiện,
Sửa trị khi chưa loạn.

Cây to một ôm,

Sinh ư hào mạt.
Cửu tầng chi đài.
Khởi ư lũy thổ.
Thiên lí chi hành,
Thi ư túc hạ.

Khởi sinh tại gốc nhỏ.
Đài cao chính tầng,
Khởi đầu nhúm đất con.
Đi xa nghìn dặm,
Khởi đầu một bước chân.

Vi giả bại chi.
Chấp giả thất chi.
Thị dĩ thánh nhân,
Vô vi cố vô bại,
Vô chấp cố vô thất,

Làm thì hư,
Giữ thì mất.
Bởi vậy thánh nhân,
Không làm nên không hư,
Không giữ, nên không mất.

Dân chi tùng sự
Thường ư cơ thành nhi
bại chi.
Thận chung như thị,
Tác vô bại sự.
Thị dĩ thánh nhân
Dục bất dục
Bất quý nan đắc chi hoá;
Học bất học,
Phục chúng nhân chi sở
quá.
Dĩ phụ vạn vật chi tự
nhiên
Nhi bất cảm vi

Người dân mà làm,
Gần thành thì bại.
Dè sau như trước,
Ắt không hư hại.
Vậy nên thánh nhân.
Muôn mà không muốn.
Không quý của khó được.
Học mà không học,
Giúp chúng nhân hồi mà trở
về.
Giúp vạn vật sống theo tự
nhiên.
Mà không dám mó tay vào.

Chương 65

Cổ chi thiện vi Đạo giả

Chương 65

Đời xưa, kẻ khéo thi hành
Đạo,

Phi dĩ minh dân
Tương dĩ ngu chi.

Không làm cho dân "khôn
lạnh"
Mà làm cho dân "thực thà"

Dân chi nan trị
Dĩ kì trí đa.
Cố.
Dĩ trí trị quốc,
Quốc tri tặc.
Bất dĩ trí trị quốc,
Quốc chi phúc.

Dân mà khó trị,
Vì nhiều trí mưu.
Bởi vậy
Lấy trí mà trị nước,
Là cái vạ cho nước.
Không lấy trí mà trị nước,
Là cái phúc cho nước.

Tri thử lưỡng giả diệt
khê thức.
Thường tri khê thức,
Thị vị Huyền đức.
Huyền đức, thâm hĩ,
viễn hĩ.
Dữ vật phản hĩ,
Nhiên hậu mãi chí đại
thuận.

Biết hai điều đó, là biết làm
mô thức.
Thường biết làm mô thức,
Nên gọi là Huyền đức.
Huyền đức thì sâu, thăm.
Nhân đó, muôn vật trở về.
Rồi sau mới đến chỗ đại
thuận.

Chương 66

Giang hải sở dĩ năng vi
bách cốc vương giả
Dĩ kì thiện hạ chi.
Cố
Năng vi bách cốc
vương.
Thị dĩ dục thượng dân

Chương 66

Sóng biển sở dĩ làm đặng
Vua trăm hang.
Vì nó khéo đứng dưới thấp
Nên
Làm vua đặng trăm hang.
Vậy nên Muốn ngồi trên dân,

tất dĩ ngôn hạ chi
Dục tiên dân tất dĩ thân
hậu chi
Thị dĩ thánh nhân
Xử thượng nhi dân bất
trọng
Xử tiên nhi dân bất hại

Thị dĩ thiên hạ lạc thôi
nhi bất yếm
Dĩ kì bất tranh
Cố Thiên hạ mạc năng
dữ chi tranh.

Chương 67

Thiên hạ giai vị ngã
Đạo đại
tự bất tiếu.

Phù duy đại,
Cố Tự bất tiếu.
Nhược tiểu cứu hĩ,

Kì tế dã phù!

Ngã hữu tam bửu
Trì nhi bảo chi:
Nhất viết từ;
Nhị viết kiệm;
Tam viết bất cảm vi

hấn lấy lời mà hạ mình
Muốn đứng trước dân, hẳn
lấy mình để ra sau
Vậy nên thánh nhân
Ở trên dân mà không hay
nặng.
Ở trước dân mà dân không
thấy hại.

Vì thế thiên hạ không chán,
lại còn đẩy tới trước
Bởi vì đó không tranh,
Nên thiên hạ không cùng
tranh với đó được

Chương 67

Thiên hạ đều gọi Đạo ta là
lớn
mà dường như không giống
chi cả.

Bởi nó Lớn
nên Nó không giống chi cả
Nhược bằng Nó giống vật
chi

Thì Nó đã nhỏ lâu rồi!

Ta có ba vật báu,
hằng nắm giữ và ôm ấp:
Một là "Từ";
Hai là "Kiệm";
Ba là "Không dám đứng

thiên hạ tiên:
Từ cố năng dũng,
Kiệm cố năng quảng.
Bất cảm vi thiên hạ tiên,

Cố năng thành khí
trưởng.

Kim xá từ thả dũng,
Xá kiệm thả quảng.
Xá hậu thả tiên
Từ hĩ.

Phù từ dĩ chiến tắc
thắng

Dĩ thủ tắc cố.

Thiên tướng cứu chi,
Dĩ từ vệ chi.

Chương 68

Thiên vi sĩ giả bất vũ,

Thiên chiến giả bất nộ.
Thiên thắng địch giả bất
dữ.

Thiên dụng nhân giả vi
chi hạ
Thị vị bất tranh chi đức.

Thị vị dụng nhân chi

trước thiên hạ"
Từ mới có Dũng,
Kiệm mới có rộng,
Không dám đứng trước thiên
hạ

thì được Ngôi cao

Nay, nếu bỏ Từ để được
Dũng,
bỏ Kiệm để được Rộng,
bỏ Sau để đứng trước
là chết vậy

Lấy Từ mà tranh đấu thì
thắng;

Lấy Từ mà cố thủ thì vững.

Trời mà muốn cứu ai,

Lấy Từ mà giúp đó.

Chương 68

Tướng giỏi không dùng vũ
lực,

Chiến sĩ giỏi không giận dữ.
Khéo thắng địch là không
tranh với đó.

Khéo dùng người là hạ mình
giúp đó.

Đó là cái đức của sự không
tranh.

Đó là cái thuật của sự dùng

lực.
Thị vị phối thiên cổ chi
cực.

Chương 69

Dụng binh hữu ngôn:
Ngô bất cảm vi chủ nhi
vi khách,
Bất cảm tiến thốn nhi
thối xích:
Thị vị hành vô hành

Nhượng vô tí,
Nhưng vô địch,
Chấp vô binh.
Hoạ mạc đại ư khinh
địch,
Khinh địch cơ táng ngô
bảo
Cố
Kháng binh tương gia,
Ai giả thắng hĩ.

Chương 70

Ngô ngôn
Thậm di tri,
Thậm dị hành.
Thiên hạ

người.
Đó là hợp với chỗ cùng cực
của Đạo Trời vậy

Chương 69

Dụng binh có câu:
Thà làm khách, hơn làm chủ.

Thà thối một bước, hơn tiến
một tấc.
Đó gọi là: bước mà không đi
tới;

Nhượng mà không xăn tay;
Bất giặc mà không đối địch;
Cầm giữ mà không binh khí.
Không hoạ nào lớn bằng
khinh địch.
Khinh địch thì mất của báu.

Nên
hai bên giao binh,
Kẻ nhường là thắng

Chương 70

Lời của ta
Rất dễ hiểu
Rất dễ làm.
Thế mà thiên hạ

Mạc năng tri,
Mạc năng hành.
Ngôn hữu tông,
Sự hữu quân.
Phù duy vô tri,

Thị dĩ bất ngã tri.
Tri ngã giả hi,
Tắc ngã giả quý.
Thị dĩ thánh nhân
Bị hạt hoài ngọc.

Chương 71

Tri bất tri thượng,

Bất tri tri bệnh.

Phù duy bệnh bệnh,
Thị dĩ bất bệnh.
Thánh nhân bất bệnh,
Dĩ kì bệnh bệnh,
Thị dĩ bất bệnh.

Chương 72

Dân chi úy uy,

Tắc đại uy chí.

không hay hiểu,
không hay làm.
Lời của ta có gốc
Việc của ta có chủ.
Vi thiên hạ không hiểu được
cái chỗ đó,
Nên không hiểu được ta.
Hiểu ta, ít kẻ,
Nên ta mới quý
Vi vậy bậc thánh nhân
Ngoài mặc bó vải, mà lòng
đầy châu ngọc.

Chương 71

Biết mà cho là không biết,
thì cao,
Không biết mà cho là biết,
thì bệnh.

Biết đó là bệnh,
Thì không bệnh nữa.
Thánh nhân không bệnh,
Vi biết đó bệnh,
Nên không bệnh nữa.

Chương 72

Dân mà không sợ cái đáng
sợ,
Tất cái sợ lớn phải đến.

Vô hiệp kì sở cư,	Đừng chê hẹp chỗ ở của mình,
Vô yếm kì sở sinh.	Đừng chán đời sống của mình.
Phù duy bất yếm,	Vì ta không chê,
Thị dĩ bất yếm.	Nên ta không chán.
Thị dĩ thánh nhân,	Bởi vậy thánh nhân,
Tự tri bất tự kiến.	Biết mình mà không tự xem là sáng.
Tự ái bất tự quý.	Yêu mình mà không quý mình.
Cố	Nên
Khử bỉ thủ thủ.	Bỏ đây mà giữ đó.

Chương 73

Dững ư cảm tắc sát,
Dững ư bất cảm tắc hoạt.
Thử lưỡng giả hoặc lợi hoặc hại.

Thiên chi sở ố,
Thực tri kì cố?
Thị dĩ thánh nhân do nan chi.
Thiên chi đạo:

Chương 73

Cái dững của sự dám làm thì chết,
Cái dững của sự không dám làm thì sống.
Hai cái đó, hoặc có lợi, hoặc có hại.

Cái chỗ ghét của Trời,
Ai hay được duyên có?
Bậc thánh cũng cấp chỗ khó đó!
Đạo của Trời:

Bất tranh nhi thiện thắng.	Không tranh mà lại thắng;
Bất ngôn nhi thiện ứng	Không nói mà có kẻ nghe;
Bất triệu nhi tự lai	Không gọi mà tự đến;
Xiển nhiên thiện mưu.	Thông thả mà xong việc.
Thiên võng khôi khôi,	Lưới trời lồng lộng
Sơ nhi bất thất.	Thưa mà chẳng lọt.

Chương 74

Dân bất úy tử,
Nại hà dĩ tử cù chi?
Nhược sử dân thường úy tử
Nhi vi kì giả
Ngô đắc chấp nhi sát chi.
Thục cảm?

Thường hữu tư sát giả sát.
Phù đại tư sát giả sát,
Thị vị đại đại tượng trác.
Phù đại đại tượng trác giả,
Hi hữu bất thương kì thủ hĩ

Chương 74

Dân bất úy tử,
Làm sao lấy chết dọa đó.
Nhược bằng khiến dân thường sợ chết.
Và lại có người phạm pháp,
Ta bắt được và giết đi, để không ai dám vi phạm
Ai dám làm việc đó?

Thường có Đấng Tư sát để mà giết.
Nay ta lại thế Đó mà giết,
Có khác nào thế tay thợ đao.
Thế tay thợ đao
Ít thấy chẳng bị đứt tay.

Chương 75

Dân chi cơ,
Dĩ kì thượng thực thuế
chi đa,
Thị dĩ cơ.
Dân chi nan trị.
Dĩ kì thượng chi hữu vi.
Thị dĩ nan trị.

Dân chi khinh tử,
Dĩ kì cầu sinh chi hậu
Thị dĩ khinh tử.
Phù duy vô dĩ sinh vi
giả.
Thị hiền ư quý sinh.

Chương 76

Nhân chi sinh dã nhu
nhược.
Kì tử dã kiên cường.

Vạn vật thảo mộc chi
sinh dã nhu thủy,
Kì tử dã khô ráo;

Cố
Kiên cường giả,

Chương 75

Dân mà đói,
Là vì trên bắt thuế nhiều.

Nên mới đói.
Dân mà khó trị,
Là vì trên dùng đạo hữu vi
Nên mới khó trị.

Dân mà khinh chết,
Là vì trọng cầu sự sống.
Nên mới khinh chết.
Kẻ nào không làm gì cả để
sống
Ngoan hơn kẻ cố "làm" để
sống

Chương 76

Người khi mới sinh thì mềm
yêu;
Mà khi chết thì cứng và
mạnh.

Vạn vật cây cỏ mới sinh thì
mềm dịu;
Mà khi chết thì khô héo

Nên
Cứng và mạnh

Tử chi đồ;
Nhu nhược giả,
Sinh chi đồ.

Thị dĩ binh cường tắc
bất thắng,
Mộc cường tắc chiết.

Cố
Kiên cường xử hạ.
Nhu nhược xử thượng.

Chương 77

Thiên chi Đạo kì du
trương cung dư?
Cao giả ức chi,
Hạ giả cử chi;
Hữu dư giả tồn chi;
Bất túc giả bỏ chi.
Thiên chi Đạo:
Tồn hữu dư nhi bỏ bất
túc.
Nhân chi đạo tắc bất
nhiên:
Tồn bất túc dĩ phụng
hữu dư.
Thực năng hữu dư dĩ
phụng thiên hạ?
Duy hữu Đạo giả.

là bạn của chết;
Mềm và yếu
là bạn của sống.

Áy nên binh mạnh thì không
thắng;
Cây mạnh thì ắt gãy.

Áy nên
Cứng và mạnh ở bậc dưới
Mềm và yếu ở bậc trên.

Chương 77

Đạo Trời ư? khác nào cây
cung giương lên:
Chỗ cao thì ép xuống,
Chỗ thấp thì nâng lên.
Có dư thì bớt đi.
Không đủ thì bù vào.
Đạo của Trời:
Bớt chỗ dư bù chỗ thiếu

Đạo của Người thì không
vậy:
Bớt chỗ thiếu bù chỗ dư.

Ai đâu có dư để bù cho thiên
hạ.
Nếu không phải kẻ đã được
Đạo!

Thị dĩ thánh nhân;
Voi nhi bất thị,
Công thành nhi bất xử,
Kì bất dục kiến hiền.

Chương 78

Thiên hạ nhu nhược,
Mạc quá ư thủy,
Nhi công kiên cường
giả,
Mạc chỉ năng thắng.
Kì vô dĩ dị chi.

Nhu thắng cương,
Nhược thắng cường.
Thiên hạ mạc năng tri,

Mạc năng hành.

Thị dĩ thánh nhân vân:
Thọ quốc chi cấu,

Năng vi xã tắc chủ.

Thọ quốc bất tường,

Năng vi thiên hạ vương.
Chánh ngôn nhược
phản.

Bởi vậy thánh nhân:
Làm mà không cậy công,
Công thành rồi không ở lại,
Không muốn ai thấy tài hiền
của mình

Chương 78

Dưới trời, mềm yếu,
không chi hơn nước
thắng được vật cứng

không chi hơn đó được
Không chi thay đó được

Mềm thắng cứng,
Yếu thắng mạnh.
Dưới trời không ai không
biết,

Nhưng không ai có thể làm
được.

Bởi vậy thánh nhân nói:
Dám nhận lấy bại bậm của
nước,

Mới có thể làm được chủ xã
tắc.

Dám nhận lấy sự không may
của nước

Mới có thể làm vua thiên hạ
Lời ngay nghe trái ngược.

Chương 79

Hoà đại oán, tất hữu dư
oán,
An khả dĩ vi thiện.

Thị dĩ thánh nhân
Chấp tả khế nhi bất
trách ư nhân.

Hữu đức tư khế,
Vô đức tư triệt.

Thiên Đạo vô thân,
Thường dữ thiện nhân.

Chương 80

Tiểu quốc quả dân.
Sử hữu thập bách chi
khí nhi bất dụng

Sử dân trọng tử nhi bất
viễn tĩ
Tuy hữu chu dư,
Vô sở thừa chi.

Tuy hữu giáo binh,
Vô sở trần chi.

Chương 79

Hoà được oán lớn, vẫn còn
oán thù,
Sao cho thế là phải?

Ấy nên thánh nhân
Cầm tờ hợp ước bên trái mà
không trách người.

Kẻ Đức thì hợp lại,
Người không Đức thì phản
ra.

Đạo Trời không thân ai,
Thường gia ân cho người
lành.

Chương 80

Nước nhỏ, dân ít,
Dù có mười hay trăm thứ
binh khí, cũng không cho
dùng đến

Khiến cho dân sợ chết, mà
không đi xa.
Tuy có thuyền xe,
Không chỗ ngồi lên.

Tuy có giáp binh,
Cũng không cho dùng đến.

Sử dân phục kiết thẳng
nhi dụng chi.

Khiến dân dùng lại cách gút
dây.

Cam kì thực,
Mĩ kì phục,
An kì cư,
Lạc kì tục.

Ăn món ngon của nơi đó,
Mặc đồ đẹp của nơi đó,
Yêu nơi mình ở đó,
Vui với phong tục của đó.

Lân quốc tương vọng,
Kê khuyến chi thỉnh
tương văn,
Dân chi lão tử bất tương
vãng lai.

Nước gần cùng trông nhau,
Tiếng gà chó cùng nghe
chung,
Dân đến già, chết không qua
lại nhau.

Chương 81

Tín ngôn bất mĩ,
Mĩ ngôn bất tín.
Thiện giả bất biện.

Biện giả bất thiện.

Tri giả bất bác,
Bác giả bất tri.

Thánh nhân bất tích,
Kí dĩ vi nhân kỉ dĩ hữu.
Kí dĩ dữ nhân kỉ dĩ đa.

Chương 81

Lời thành thực không đẹp,
Lời đẹp không thành thực.
Người thiện không tranh
biện,
Người tranh biện không
thiện.

Người trí không học rộng,
Người học rộng không trí

Bậc thánh nhân không thu
giữ,
Càng vì người, mình càng
thêm có,
Càng cho người, mình càng

Thiên chi Đạo, lợi nhi
bất hại.
Thánh nhân chi Đạo, vi
nhi bất tranh

thêm nhiều.
Đạo của Trời, lợi mà không
hại.
Đạo của Thánh nhân, làm mà
không tranh